

Tien Jaren

In Maart 1915 heeft Prof. Mr. G. W. J. Bruins eene Nota opgesteld inzake de oprichting van een Nederlandsch tijdschrift in den trant van den Engelschen Economist.

Voor de uitvoering van dat denkbeeld was veel voorbereidend werk noodig. Prof. Bruins is echter in staat geweest een aantal jongeren om zich te verzamelen, en slaagde er in met Januari 1916 een nieuw weekblad te doen uitkomen, dragende den titel van „Economisch-Statistische Berichten”.

Het was nog maar eene poging, doch die goed gelukte, mede dank zij den krachtigen steun, welke de Handels-Hoogeschool te Rotterdam verstrekte met ter beschikking stelling van lokaliteit, bibliotheek en tijdschriften, waardoor dadelijk vele onkosten bespaard konden worden.

Hoewel deze poging reeds met succes bekroond werd, bleek het toch al spoedig, dat eene meer vast organisatie, dan eene samenwerking van eenige jongeren, vereischt was om op den duur het bestaan van een dergelijk weekblad te verzekeren. Mede op initiatief van Prof. Bruins werd daarom in December 1916 het plan opgevat, een meer duurzamen vorm voor deze organisatie te scheppen.

Een verslag van de oprichtingsvergadering op Vrijdag 29 December 1916, des avonds te 8 ure, in Pulchri Studio te 's-Gravenhage gehouden, vermeldt over dezen nieuwe opzet het volgende:

„In den Loop van December 1916 werd door de heeren Mr. G. Vissering, H. Colijn, A. G. Kröller, Jhr. Mr. L. H. van Lennep, Mr. K. P. van der Mandele, E. den Tex, Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart, Prof. Mr. C. van Vollenhoven en Prof. Mr. G. W. J. Bruins in beperkten kring een rondschrjven verzonden, waarin zij verstelden over te gaan tot oprichting van een „Instituut voor Economische Publicaties”. Het rondschrjven bevatte eene uitnoodiging tot bijwoning eener vergadering op 29 December en was vergezeld van een afdruk der ontworpen statuten met toelichting. De toelichting herinnerde er aan hoe ten vorige jare enkelen in den lande uit overweging, dat vermeerdering van kennis op economisch en economisch-politiek gebied, vooral onder de huidige omstandigheden een nationaal belang was van groote beteekenis, overgegaan waren tot oprichting van een weekblad, dat in den vorm van korte bijdragen, statistische gegevens en internationale marktverzichten, althans een deel van de bedoelde stof zou kunnen leveren. De ervaring tot dusver met de „Economisch-Statistische Berichten” opgedaan, bewees, dat, hoezeer dit weekblad nog in zijn aanvangsstadium verkeerde en in verschillend opzicht voor verbetering en uitbreiding vatbaar was,

toch voor pogingen in deze richting belangstelling bestond. Ook de financieele resultaten van het blad, waarover de oprichters het zeggenschap geheel in eigen handen hadden gehouden, waren niet ongunstig. Onder deze omstandigheden meenden de oprichters, dat het zoowel het weekblad als in het algemeen het doel, dat bij de oprichting had voorgezet, ten goede zou komen, indien hunnen taak door een breeder en meer blijvende organisatie werd overgenomen. De onderteekenaars van het rondschrjven stemden met deze denkbeelden geheel in en stelden voor aan de nieuwe organisatie den vereenigingsvorm te geven. Doel der vereeniging zou behooren te zijn in het algemeen de bevordering van de studie van economisch en economisch-politieke vraagstukken en de verbreiding van kennis dien-aangaande. In de eerste plaats zou de uitgave der „Economisch-Statistische Berichten” worden voortgezet en in verband hiermede de eigen organisatie van het Instituut geleidelijk worden uitgebreid. Of en in hoeverre naast het weekblad nog andere publicaties, hetzij alleen, hetzij in samenwerking met andere lichamen, zouden worden ter hand genomen, zou later te beslissen zijn.”

Aldus werd in die vergadering van 29 December 1916 eene juridische persoon, eene Vereeniging, gesticht, genaamd: „Instituut voor Economische Geschriften”, welke voortaan de eigenaresse en de uitgeefster zou zijn van het weekblad, dat den naam bleef houden van „Economisch-Statistische Berichten” (E.-S. B.). (...)

Het Instituut heeft er naar gestreefd een groot aantal leden te hebben, om toch zooveel mogelijk te beantwoorden aan het doel, leden uit alle deelen van het land en uit alle groepen der bevolking aan te werven, opdat vooral het neutrale karakter van het blad bewaard blijft. Het Weekblad mag tot geen partij behooren en tot zijne kolommen mogen wel toegelaten worden beschouwingen, welke tot een economisch of wetenschappelijk debat kunnen leiden, maar nimmer uitingen, welke het karakter van een strijd zouden aannemen.

Feitelijk bestond dus de E.-S. B. op 1 Jan. II. 10 jaar. (...)

Niettegenstaande dien tijdelijken financieelen tegenspoed is de omvang van het weekblad niet onbelangrijk uitgebreid. Van 850 pagina's in den jaargang 1916 is die thans 1150 pagina's. Het redactioneele gedeelte is uitgebreid, ook door eenige inkorting van en vooral betere schifting van het statistische deel. In 1922 is eene vrij belangrijke uitbreiding gegeven aan den inhoud, o.a. door meer systematisch aandacht te wijden aan Indische vraagstukken. In 1920 is begonnen met eene geregelde Londensche correspondentie, en sedert dien zijn steeds verdergaande pogingen gedaan voor uitbreiding van buitenland-

sche medewerking, zowel in vaste rubrieken als bij voorkomende gelegenheid.

Wij durven veronderstellen, dat door die voortgezette pogingen het weekblad steeds meer heeft kunnen beantwoorden aan het doel, dat zijne oprichters voor tien jaren voor oogen hadden. Aan financieele zorgen – in zij het dan ook veel geringeren omvang – is

gelukkig tegemoet gekomen, nu wij in de laatste weken het voorrecht mochten hebben het aantal onzer donateurs, hetwelk door afsterven als anderszins was teruggelopen, op een nog iets hooger cijfer dan vroeger te brengen. Met goeden moed gaan wij dus een nieuw tijdperk in.

G. VISSERING

Lid dagelijks bestuur van de Raad van beheer van het Instituut voor Economische Geschriften. ESB 6 januari 1926

Vijfentwintig jaar E.-S.B.

Een wetenschappelijke basis te geven aan den handelsman en aan het handelsleven, dat was de wensch, die in het jaar 1913 in koopmanskringen sterk werd gevoeld. Het leidde, in het laatst van dat jaar, tot de oprichting van de Nederlandsche Handels-Hoogeschool, thans Economische Hoogeschool.

Eén jaar later, 1914, en men was in den oorlog met al zijn nieuwe problemen: de pijlers van de oude economie begonnen te wankelen. Zelden of nooit zal een wetenschappelijk instituut zóó op het juiste oogenblik zijn taak zijn begonnen als deze jonge Hoogeschool.

Maar de nieuwe, bijzondere omstandigheden leidden óók tot de wenschelijkheid van wekelijkse reportage over datgene, wat op economisch gebied was voorgevallen; een berichtgeving, die waardevol voor den koopman of den ambtenaar, maar tevens leerrijk voor de pas-aangekomen studenten in de economische wetenschappen zou zijn. Bovendien, de oude vertrouwde gidsen uit het buitenland, als „The Economist”, konden in oorlogstijd geenszins meer bieden wat men van hen gewoon was geweest: een neutraal en objectief platform.

Een zóó werd, twee jaar later, najaar 1915, het plan ontworpen voor een zuiver-Nederlandsch weekblad, uiterlijk en ook wel innerlijk volgens den stijl van de oudere Engelsche zuster, maar met dit groote onderscheid, dat politiek, binnenlandsche of buitenlandsche, principieel uit de kolommen werd geweerd. Als „Economisch-Statistische Berichten” werd het nieuwe tijdschrift ten doop gehouden. Beslissend voor zijn goede levensloop zou zijn, dat de wetenschappelijke staf en de bibliotheek der Hoogeschool ter beschikking stonden; méér nog, dat de eerste Rector van stonde af aan bereid was de geestelijke leiding op zich te nemen en aan het blad het bijzondere cachet te geven, dat het altijd, tot den huidigen dag toe, heeft mogen behouden.

De E.-S.B., zooals het in de vertrouwd geworden afkorting luidt, werd, weer een jaar later, opgenomen in het Instituut voor Economische Geschriften en ten slotte kwam, in 1929, de groote overkoepeling tot stand, het “Nederlandsch Economisch Instituut”, dat niet alleen een economisch laboratorium aan het werk heeft, maar ook talrijke geschriften het licht doet zien en „De Economist”, het deftige, eerwaardige, wetenschappelijke maandblad, onder de hoede heeft genomen. Toch is van het moeder-instituut misschien de E.-S.B. de liefste beschermeling, omdat van het blad zijn uitgegaan al die voortreffelijke documentatie en levendige, snelle berichtgeving op economisch gebied, waarvan de nu voltooide vijfentwintig jaargangen blijk geven en waarvoor èn handelsman èn wetenschapsman èn staatsman allen even erkentelijk zijn.

K. P. VAN DER MANDELE

Lid dagelijks bestuur van de Raad van beheer van het Instituut voor Economische Geschriften. ESB 2 januari 1941

Veertig jaar E.-S.B.

Het was in het tweede jaar van de eerste wereldoorlog. Men voelde dat er na de vrede een ander Europa, een andere wereld zou geboren worden en men wist, dat het onze plicht zou zijn te zorgen, dat er ook een Nieuw Nederland zou komen, vooral op economisch en financieel gebied.

Wij waren in velerlei opzicht achtergebleven. Het bankwezen was nog klein en begon zich pas te ontwikkelen. Men droomde van een centrum voor rembourscredieten, welke laatste immers nog grotendeels over Londen liepen. De scheepvaartlijnen omspanden nog niet de wereld.

En dan de economie in het algemeen en de economische wetenschap. Juist twee jaar tevoren was de Hogeschool in Rotterdam als eerste op het gebied der „hautes études commerciales” gestart. Maar

de documentatie en de geschriften waren er nog niet. Er was de, zéér eerbiedwaardige, Hollandse Economist, eens per maand verschijnend, die echter vooral theoretisch gestelde stukken bevatte, maar een zo uitstekend en levendig weekblad als de Engelse Economist was er niet.

Toen kwamen wij regelmatig bijeen onder leiding van de President van De Nederlandsche Bank, Mr. Vissering, die altijd voor nieuwe initiatieven te vinden was, de toenmalige eerste Rector Bruins steeds daarbij, en het resultaat werd: het Instituut voor Economische Geschriften (later uitgegroeid tot Nederlandsch Economisch Instituut), dat de regelmatige uitgifte van publikaties over economische onderwerpen zou bevorderen, maar dat bovendien—en dat was toen de hoofdzak—het weekblad Economisch-Statistische Berichten uit zou geven, dat uit gegevens door de zakenwereld verstrekt een reeks artikelen zou publiceren, die de lezers voortdurend op de hoogte zouden houden van de ontwikkeling van de economie en de financiën in het land en daarbuiten, statistieken regelmatig daarbij gevolgd.

Dit blad heeft nu zijn veertigste jaargang afgesloten en zijn tweeduizendste nummer gepubliceerd, regelmatig als de klok: veertig maal vijftig, zelfs met moeite

en nood in de oorlogstijd doorgezet. Het droeg de spreuk van de Hogeschool met zich mede: stevig onder de stormen.

Er zijn in al die jaren telkens wel pogingen gedaan de inhoud van het blad weer eens te wijzigen. Soms was het te theoretisch en te geleerd, soms dreigde het wel eens wat in gehalte achteruit te gaan, maar over het algemeen mag zeker gezegd worden, dat het op peil gebleven is en beantwoord heeft aan de wensen die wij toen hadden.

Zover de geschiedenis. En de wensen die wij nu hebben? Kort gezegd: dat het blad zijn uiterlijke stijl, traditie en voornaamheid moge bewaren, naar het Engelse voorbeeld. En wat het innerlijk betreft: dat het streven blijve om door rusteloze inspanning de inhoud van de E.-S.B. te houden en zo nodig telkens opnieuw te brengen op zulk een niveau dat het het leidende blad blijft tot voorlich-

Na vijftig jaren

blijft het sobertjes. Het puriteinse gewaad, veel zwart met een weinig wit langs de randen, is de verschijningsvorm door alle jaren gebleven. Ook de gekleurde overjas van de laatste jaren heeft het blad daaronder niet veranderd. Eenvoudig maar zindelijk, de lofspraak op de nijvere arme, is de leuze. Zozeer, dat ook nu nog elk foutje in het zetwerk als een smet wordt gevoeld ondanks de arbeidsschaarste.

Als de kleren de man maken, dan is er continuïteit. Uiterlijk zo opvallend, dat de snelle bladeraar misschien heeft gedacht, dat de redactie in een wilde bui bij het jubileum de derde pagina tweemaal heeft laten invoegen; zoals de vader van een Schots hervormer die zijn zoon bij zijn verjaring twee snuifjes zout in de pap gaf in plaats van één.

Zo simpel is het niet. Continuïteit in het maatschappelijk vlak immers -- economen weten dit sinds Schumpeter — berust op het vermogen tot veranderen. Verandering in de vorm van het produkt, de samenstelling van het produkt en de produktwijze, niet echter in instelling. Alle veranderingen zijn slechts instrumenten tot behoud van het doel: in dit geval dienstverlening in openheid.

De taakstelling, zoals de eerste redactie die formuleerde, hebben wij nogmaals afgedrukt. In een wereld, die ondoorzichtig werd door de eerste wereldoorlog, wenste zij te beschikken over feitelijke gegevens. Zij zocht materiaal voor het denken.

Materiaal aanbrengen voor het denken. Zo is het gebleven. Alleen de grote veranderingen in het economisch proces en in de economische orde hebben de aard van het materiaal gewijzigd. Deze verschuiving in de benadering is reeds oud. In zijn afscheidbericht op 23 oktober 1924 schreef Prof. Mr. G. W. J. Bruins al over de Economisch-Statistische Berichten „in wier naam nog de herinnering aan den zeer beperkten aanvankelijken opzet voortleeft”. De mede-oprichter, Dr. K. P. van der Mandele, die tot onze vreugde vijftig jaren nog in volle kracht kan overzien, geeft in zijn inleiding met een enkele zinswending de kern aan. Informatieverwerking, niet informatieverkrijging, is het probleem van een econoom geworden. Het doen ontstaan en publiceren van statistisch materiaal is opgevolgd door het informatieve artikel, waarin rangschikking en interpretatie de overhand heeft. Een interpretatie, die mede gevegd wordt door de andere inzichten in de doeleinden en instrumenten van de economie. De jaren van overgang zijn nog niet voorbij, ze zullen nooit voorbijgaan, zolang er dynamiek in onze maatschappij is.

Daardoor kan de redactiepolitiek, juist door de voortdurende beweging van economisch denken en economisch handelen, tegelijk hetzelfde en vruchtbaar blijven: het uitlokken van en het plaatsgeven aan doordachte meningen over economische vraagstukken, van welk gezichtspunt uit ook geformuleerd. Serieus, zoals het betaamt aan bewoners van deze gewesten. volgens Prof. Dr. J.

ting in al die wisselende en dikwijls uiterst moeilijke vraagstukken, die zich in de dagelijkse economie van stad en land en wereld voordoen.

Daarbij moge geen ogenblik worden vergeten, dat in dit tijdperk, waarin wij zo grote dingen zien gebeuren, ook groot werk van ons mag worden verwacht.

K. P. VAN DER MANDELE

Lid dagelijks bestuur van de Raad van beheer van het Instituut voor Economische Geschriften.

E.S.B. 4 januari 1956

Huizinga, „meer geschikt de wereld te beschouwen en te vermanen, dan haar door schittering van geest te verbazen”. Opgemerkt zij, dat deze uitspraak de streekgenoten van Erasmus betreft: het laat onze gewaardeerde Belgische redactieleden en medewerkers dus onverlet.

Wie beschouwt en vermaant, zint op handhaving van peil en verbetering van gebreken, d.w.z. hij denkt in de toekomst. Zo althans ziet de redactie het. Zij handhaaft de geijkte, naar het „Algemeen Handelsblad” onlangs schreef, „onpretentieuze” naam “Economisch-Statistische Berichten”, hoewel zij overtuigd is, dat met wat thans meetbaar, telbaar en weegbaar is, het economisch beeld niet is uitgeput. Een essentieel vraagstuk ziet zij in de spanningen, die ontstaan door beweging van welstand en welzijn, nationaal en internationaal. Vandaar dat zij hoopt tegen het midden van het jaar een speciaal nummer uit te brengen gericht op deze problemen, die de toe komst mede zullen bepalen.

Die toekomst kunnen we tegemoet treden dank zij generaties van auteurs, die meer uit idealisme dan uit materieel gewin hun gedachten aan „E.-S.B.” toevertrouwen en aan generaties van lezers, die behoefte gevoelden zich aan dit denken te scheren. Dank, veel dank, wensen de overige leden van de redactie ook te brengen aan Drs. A. de Wit die, gesteund door een kleine bemanning, in het laatste decennium geen hoogteverlies toeliet.

De woordvoerder van het groepje studenten, dat in 1915 om een Nederlands economisch weekblad vroeg, Nico J. Polak, heeft in zijn latere wetenschappelijke werk herhaaldelijk betoogd: alleen dat zal economisch kunnen voortbestaan, wat een functie verricht. We zullen het waar moeten blijven maken.

H. W. LAMBERS

Lid commissie van redactie ESB en tevens Hoogleraar

N.E.H. ESB 5 januari 1966

ESB 75 jaar

ESB bestaat 75 jaar. Op woensdag 5 januari 1916 rolde het eerste nummer van het nieuwe “weekblad voor handel, nijverheid, financiën en verkeer” van de persen. Sindsdien is het blad, met uitzondering van een korte periode aan het eind van de oorlog, toen er geen papier voorhanden was en het werken ook anderszins onmogelijk was gemaakt, elke week verschenen. Het doel van de oprichters was voor alle belangstellenden een blad uit te brengen dat het gezicht op “het groote economische gebeuren van onzen tijd” en “de economische verschuivingen, die zich in deze dagen in de internationale samenleving voltrekken”, zou kunnen vergroten.

Het initiatief sloeg aan. De “Statistieken en Overzichten” van geld-, valuta-, goederen- en effectenmarkten, die aanvankelijk een groot deel van de inhoud uitmaakten, verdwenen geleidelijk uit de kolommen en maakten plaats voor onafhankelijke beschouwingen over een breed spectrum van economische onderwerpen. Wie de vergeelde jaargangen doorbladert, stuit op heftige discussies over de conjunctuurpolitiek, het verlaten van de gouden standaard, het verlies van de koloniën of de medezeggenschap in het bedrijfsleven. Of hij vindt analyses van het milieuvraagstuk, de internationale welvaartsverschillen of het Europese landbouwbeleid, die soms nog verrassend actueel zijn. Van meet af aan heeft ESB open gestaan voor elke mening op breed economisch gebied die met toetsbare argumenten wordt onderbouwd. Die formule heeft door de jaren heen vele oorspronkelijke denkers ertoe gebracht hun gedachten aan ESB toe te vertrouwen.

Hoe boeiend de historie van ESB ook is, de voornaamste taak van de redactie is niet het verleden te koesteren, maar het blad verder te loodsen door de veranderende economische omgeving. Dat vraagt om regelmatige herbezinning op de redactionele formule. Immers, met de veranderingen in het economische leven verschuift de belangstelling van lezers. Bovendien wijzigt zich de samenstelling van het abonneebestand evenals de kring van auteurs. Ook het leesgedrag verandert en er verschijnen nieuwe concurrenten op de markt. Wil het blad bij de tijd blijven, dan dient het zich aan deze ontwikkelingen aan te passen, uiteraard met behoud van hetgeen waardevol is gebleken. Het jubileum van ESB bleek voor zo'n herbezinning een goede gelegenheid en in samenspraak met de Commissie van Redactie en de

Commissie van Advies zijn de redactionele uitgangspunten nog eens opnieuw doordacht.

Het resultaat van die exercitie is dat ESB zijn koers wat aanscherpt, niet dat het die wezenlijk verlegt. Getrouw aan wat de oprichters voor ogen stond en wat door de jaren heen de kracht van het blad is gebleken, wil ESB een open forum blijven voor weldoordachte en goed gemotiveerde bijdragen aan de opinievorming over een breed spectrum van economische vraagstukken. De ambitie is niet de wetenschap te dienen, maar een kruisbestuiving tot stand te brengen tussen wetenschappelijk inzicht en praktische ervaring, om op die manier tot vruchtbare suggesties te komen voor de oplossing van praktische beleidsvraagstukken. Daarbij blijft ESB zich concentreren op de ‘grote lijnen’ van de economische ontwikkeling. De taal blijft Nederlands, de oriëntatie internationaal.

Binnen die formule wil ESB wel accenten aanbrengen. In het licht van de steeds verdergaande internationalisatie van de economie zal het niet verwonderen dat analyses van de internationale conjunctuur, de internationale economische betrekkingen, trends op financiële markten, het Europese integratieproces, de ontwikkelingen in Oost-Europa en andere delen van de wereld in ESB ‘topics’ zullen blijven. Een tweede prioriteit is dat strategische ondernemingsvraagstukken, management en organisatie, sectoranalyses en studies van afzonderlijke markten in ESB een wat zwaarder accent zullen krijgen. Dit weerspiegelt het groeiende bewustzijn dat veel praktische beleidsvragen zich niet lenen voor een macro-economische beschouwingwijze, maar kennis en inzicht vereisen van specifieke sectoren of markten. ESB hoopt daarmee tevens een nauwere aansluiting te vinden bij de ervaringswereld van bedrijfskundigen en bedrijfseconomen. Het bevorderen van de discussie is de derde prioriteit. Kritische toetsing van argumenten door middel van openbare discussie is nog altijd de koninklijke weg naar verbetering van de kwaliteit van de besluitvorming. ESB heeft als forum van discussie over belangrijke economische beleidsvragen een reputatie te verliezen. Waar enigszins mogelijk, zal ESB het economische debat in de lage landen van stimulansen blijven voorzien.

De vierde beleidslijn is het accent op de economische actualiteit. Daarmee kan de levendigheid van ESB nog verder worden vergroot. Belangrijke economische gebeurtenissen zullen, systematischer dan tot nu toe gebeurde, van commentaar worden voorzien. Met ingang van dit nummer verschijnt daarvoor in elke aflevering een apart gedeelte “Economie deze week”, waarin het economische nieuws door deskundige auteurs wordt belicht. Niet in een poging om de dagbladen te dupliceren, maar er een extra dimensie aan toe te voegen.

Last but not least, worden hoge eisen gesteld aan de toegankelijkheid van de artikelen. Het aanbod van economische informatie is overweldigend, de tijd van de lezer beperkt. De kracht van ESB moet liggen in de selectie van wat belangrijk is en in de heldere en beknopte weergave daarvan. Dat betekent dat het informatiegehalte van de artikelen in ESB relatief hoog is. In de behoefte aan economisch amusement wordt door andere tijdschriften ruimschoots voorzien. Naast de inhoudelijke vernieuwing van ESB is ook aandacht besteed aan het uiterlijk, om de fysieke aantrekkelijkheid van het blad te vergroten. Met deze veranderingen gevoegd bij de inzet van originele auteurs, een enthousiaste redactie en trouwe lezers moet ESB weer jaren vooruit kunnen.

L. VAN DER GEEST

Hoofdredacteur ESB ESB 2 januari 1991